

Біг Мак

КУПИТИ

"Біг Мак" є книгою вибраних оповідань Сергія Жадана, написаних протягом 2002 - 2010 років. Збірка містить як тексти першої прозової книги автора "Біг Мак" (2002 - 2003), так і пізніші твори, датовані другою половиною 2000-х. Оповідання в книзі подані у хронологічному порядку, що дає можливість допитливому читачеві прослідкувати час та географію написання кожного з них.

Сергій Жадан

БІГ МАК

Meridian Czernowitz

MERIDIAN CZERNOWITZ
МІЖНАРОДНА ЛІТЕРАТУРНА
КОРПОРАЦІЯ

Сергій Жадан

Біг Мак

Meridian Czernowitz

2023

Берлін, який ми втратили

Ми набрали стільки різної музики, що слухати її вже ніхто не хотів. Якись сербські народні оркестри, старі саундтреки, до того ж Сільві, як завжди, мала повні кишень свого прибабаханого нового джазу, який вона всім рекомендувала і який, крім неї, ніхто не слухав, бо цей новий джаз слухати просто неможливо. Мені взагалі здається, що коли людина довго й наполегливо про щось розводиться, це свідчить лише про те, що вона сама все це щойно і вигадала, скажімо новий джаз; думаю, Сільві могла відкопати ці записи де-небудь на студії у себе в Празі, попсувати як слід плівки й тепер видавати все це за атональну музику. Хоча могла цього й не робити. Десь між кріслами нашого «рено», вкупі з банками коли та путівниками, мали бути ще кілька альбомів старого-доброго Лу Ріда, якраз періоду його найбільшого цвітіння і токсикозу, касети теж, до речі, були чеськими, така собі фірма «Глобус»

шмаляла по гарячих слідах великої європейської трансформації на межі 80-х, вигрібаючи все із золотих запасів попмузики, ось і старий-добрий Лу Рід, що називається, попав. Але до нього черга навряд чи дійде: надто енергійно Сільві вистукує пальцями по керму в такт – якщо це можна назвати тактом – атональному місиву, що, мов із м'ясорубок, лізе із захриплих динаміків, умонтованих у передню панель.

– Сільві, це просто якийсь кінець цивілізації! – кричу я із заднього сидіння. – Ти справді у вільний час слухаєш це без примусу?

Сільві сміється, але, схоже, жарту мого не розуміє, та і який це в заднюцю жарт – так, щось на зразок її атонального джазу. Наш приятель Ґашпер, безпосередній і єдиний власник авто, валяється на правому передньому кріслі і слабко відслідковує перебіг подій навколо себе. Вчора ми розійшлись десь о пів на третю ночі, перед тим довго пили, намагаючись визначити, коли саме нам краще виїхати. Останню упаковку пива купували вже на автозаправці, Ґашпер дозволяв собі іноді такі радощі життя – набратись пива й ганяти заспанним Віднем, зрізаючи на поворотах і сигналячи поодиноким жандармам. Можливість санкцій його не лякала – у себе вдома, в Любляні, він міг купити нове посвідчення водія

так само легко, як упаковку з пивом на віденській нічній автозаправці. Ми ще здирали з пива запальничками металеві кришечки, хоча можна було їх просто скручувати; в об'єднаній Європі навіть з пива почали робити фастфуд, американці просто засирають мізки всьому світові своїми ноухау на зразок пивних пляшок із різьбою чи холодного зеленого чаю в банках. Наприкінці Ґашпер переповідав анекдоти про боснійців, по тому ми розішлись, з тим аби вже о дев'ятій ранку запакувати свої речі в багажник «рено» і вирушити з березневого й холодного Відня просто в напрямку Берліна.

Сісти знову за кермо Ґашпер не наважився, мав іще трохи відійти, тож поступився водійським місцем Сільві, котра, як і належитья юній порядній чешці, пиво з нами вночі на автозаправці не пила, а отже, і синдромів особливих не мала, сіла собі за кермо і давай нипати ранковими віденськими вуличками в пошуках траси на Берлін, бо дороги ніхто з нас, ясна річ, не знав, точніше, Ґашпер знав, але не в такому стані.

Ґашпер відверто віддуплявся, важко вдихав повітря і так само важко видихав його на бортове скло, від чого воно бралося теплою густою парою. Сільві наївно вмикала двірники й не могла зрозуміти, чому підніють вікна.

– Сільві, це зміна тиску, – кажу я їй. – Двірники тут не допоможуть. Джаз, до речі, теж.

Так уже складається, що я маю пити сам. Між Сільві й Гашпером існує джентльменська угода, що десь там після умовного перетину австрійсько-німецького кордону він її підмінить за кермом, а на автобані пити він все ж таки не наважується, тож я собі відкриваю чергову банку, зідравши з неї чеку, й намагаюсь підтримувати розмову. Загалом, перша сотня кілометрів мені знайома, торік я їздив тут автостопом, мене тоді підібрав якийсь божевільний панк, який весь час нервово пив спрайт, його сушило, схоже, він був з обкурки, але гнав-таки на Захід, бо мусив, уже не знаю, що там у нього було, може, мама чекала, однак вигляд у нього був нещасний. Коли я дістав із наплічника пляшку води, він спитався, чи це не водка, бува, у вас же там, у Росії, всі п'ють водку, ні, не водка, кажу, і він весело розсміявся. Тупий якийсь панк трапився. Зараз я намагаюсь переповісти все це Сільві, вилловлюючи її увагу з атональних джазових ям і порожнин, Сільві погоджується – так, справді тупий панк, що тут скажеш, розмова не в'яжеться, і я відкриваю наступну банку, все одно поки що нічого цікавого – голі пасовища, безлисті лісосмуги, печальна березнева Австро-Угорщина, мабуть, саме

такою її і запам'ятали російські піхотинці навесні 1945-го, депресивний доволі ландшафт, ось вони й хуячили наліво і направо елітні дивізії нещасних націонал-соціалістів. У цей час касета добігає кінця і тут-таки починає розкручуватись у зворотному напрямку, новий джаз знову бере за горло, і я заходжуюся шукати під кріслами забутого і присипаного фісташками старого-доброго Лу Ріда. «Джаз – музика для товстих», – кажу я Сільві й міняю касети.

Десь уже на німецькій території нам трапилася військова колона, що розтяглась на добрих два десятки кілометрів. Тягачі та джипи мляво котилися собі зі Сходу на Захід, у просторих кабінах сиділи стрижені контрактники й незадоволено реагували на загальну до себе увагу. Вздовж колони літали бойові гелікоптери, розганяючи припухлих від такої кількості бронетехніки печальних баварських ворон. Гашпер, до якого повернулася природня зухвалість, сидів тепер за кермом і весело сигналив сонним сержантам, котрі на кожен сигнал висувалися із вікон і уважно розглядали нашу малолітражку, не випускаючи із зубів дешевий галуаз. Куди можна переганяти стільки військової техніки? Схоже, бундесвер вирішив перекинути під шумок, пов'язаний із посівними в країнах ЄС, кілька загонів швидкого

реагування поближче до Фрайбурга, щоби традиційно надавати по жирній задниці розімлілим від глобалізації французам, зайняти кілька прикордонних містечок, вистріляти комуністів і арабів, зробити це, скажімо, з допомогою євреїв, спалити кілька супермаркетів і так само непомітно повернутися, ховаючи сліди за димовими завісами. Я ділюсь цією думкою з Гашпером.

– Ні, ти що, – Гашпер ще не зовсім отямився, але говорить уже виразно, – ти подивися на них, вони просто не знають, де та Франція розташована.

Я визирнув у вікно. В тягачі, який ми саме обходили, сидів товстий солдат, скоріше порізаний, ніж поголений, і пив із пляшечки мінералку. Я протер долонею запітніле скло й подивився на солдата ще раз. Той помітив мене і відповів бадьорим мілітарним поглядом. Я заплющив очі і спробував більше про нього не думати.

Під Мюнхеном Гашпер заганяє авто на заправку, і я йду по чергове пиво. Важко їхати зрання, навіть якщо це хороший автобан, а не розбита східноєвропейська траса, де на узбіччях лежить гравій – сірий і холодний, як на морському узбережжі, все одно важко, надто коли нічого робити, пиво скінчилося, навіть джаз скінчився, все хороше в цьому житті закінчується на третій-четвертій годині

автомобільного перегону й залишається відслідковувати, як у діджеїв ефемок чимдалі на Північ змінюється вимова, та й музика змінюється, хоча за великим рахунком – те саме гівно. В магазинчику біля автозаправки кілька молодих гомосексуалів, розмовляючи російською з легким білоруським акцентом, вибирають собі сонячні окуляри. Я тримаю в кожній руці по дві пляшки й зупиняюсь подивитися – виберуть чи ні. На вулиці плюс п'ять, і до самого Берліна тягнуться хмари, треба принаймні глянути, що вони із цим добром робитимуть. Один із них різко повертається до мене і, демонструючи вибрані окуляри якогось дурнуватоого рожевого кольору, питає, ну як, мовляв, пасує, ок, кажу, саме під колір твоїх очей. Він ображається і кладе окуляри назад. Я повертаюсь до авто й відкриваю першу пляшку. Ще кілька сотень кілометрів, і має бути Берлін, куди ми втрюх їдемо – без певної мети й так само без особливого бажання. Ну, але раз уже домовилися, то треба їхати, та й залишилося зовсім небагато – три години доброю трасою, яку в різних місцях постійно добудовують, Дойчланд росте й міцніє, хороша країна, що тут казати, трохи менше б японців із їхніми кодаками, і взагалі було б супер, але й так нічого, тим більше, що ось він – Берлін, не минуло й пів доби, як ми в'їжджаємо

в його передмістя, Гашпер стверджує, що знає тут кілька хороших дешевих готелів, ми відповідаємо, що так не буває, готелі бувають або хороші, або дешеві, зазвичай це не комбінується.

Врешті ми заблукали. Гашпер ганяв вулицями, щоразу йому здавалося, що він уже впізнає дорогу і що наші дешеві й водночас хороші готелі десь поруч, от-от – і ми в них вселимося, поступово він почав нервувати, різко тиснути на гальма перед світлофорами й питатись дороги в усіх, кого можна було зустріти цього темного дощового вечора на берлінських хідниках, кілька разів навіть зупинявся біля курвів, які стояли на кожному перехресті в білих панчохах, шкіряній амуніції і високих гренадерських чоботах, тримаючи в руках великі парасольки. Курви спочатку сприймали Гашперове питання про готель як натяк, але помітивши Сільві, яка злякано усміхалася до них із салону, енергійно лаялися добірною німецькою, втім, із відчутною слов'янською інтонацією. Врешті, з якоїсь спроби, вже по восьмій вечора, Гашперові його затія вдалося, й ми вивантажилися біля підозрілого сірого будинку, на якому справді було написано «пансіонат».

На рецепції сидить чувак із кульчиками в обох вухах, говорить сербською і дивиться футбол. Гашпер як земляк швидко з ним сторговується,

готель справді дешевий, ми викладаємо бабки, але коридорний не хоче нас відпускати, він відверто нудиться, і ми для нього ні більше ні менше як брати-слов'яни, хоча в цьому місті він міг би знайти собі кілька сотень тисяч таких родичів, починаючи з вуличних курвів, хоча на курвів у нього грошей, мабуть, немає, оскільки готель справді дешевий, багато не заробиш. Ми сідаємо на свої торби й дивимося футбол, грає Мюнхен із Манчестером, «ти за кого?» – питаю я його, «та мені насрати, – каже коридорний, – я просто спорт люблю», і тут-таки дістає з-під ящика великий, туго напханий джойнт і пропонує нам, ну, а ми й не відмовляємося. Закінчується перший тайм.

...Я схилиюсь над рукомийником і засовую голову під струмені холодної води. На якусь мить мені кращає, потім знову починається колотун, і голова болить спершу зліва направо, а потім навпаки, і так безперестанку. Телевізор увімкнено на MTV, порноканалів у цьому готелі, звісно, немає, які можуть бути порноканали з такими коридорними, в кімнаті стоять два ліжка, на них два комплекти постільної білизни, на двох нічних столиках лежать два нових тестаменти в шкіряних оправах, загальна пропорційність лише посилює напади нудоти,

хоча припускаю, що це може бути просто від пива. Або від MTV.

Мені подобаються міста впродовж перших кількох годин мого в них перебування. Тоді вони ще ховають безліч несподіванок, і уявлення про них чисте, мов готельна білизна або ксероксний папір, – за кожним рогом може початись будь-що, й оте будь-що значно важливіше і привабливіше за всі твої топографічні знання. Ось і Берлін захоує в себе з першого погляду, здоровенний і наповнений новобудовами, так, мабуть, виглядав Вавилон перед тим, як там почали будувати всілякі сумнівні вежі. Я вже бачив курвів, я бачив обкуреного коридорного, я навіть встиг привітатися з кількома сусідами-турками, так само, здається, чимось накачаними, хоча, може, це в них ментальне. Загалом Берлін справляв цілком непогане враження. Цікаво, чи є тут німці?

Сільві, як найпритомніша з нас трьох, встигає знайти на рецепції програмку фестивалю сучасної музики, що ось-ось закінчиться, і заявляє, що ми мусимо їхати просто зараз – ми ще встигаємо – на завершальний концерт французького оркестру, який є одним із найкращих у своїй галузі, себто з її слів впливало, що якби атональна

музика поділялась на кращу й гіршу, то цей оркестр був би чемпіоном, так що вибору ми позбавлені, треба їхати. Гашпер встигає переодягти сорочку, я встигаю поклацати пультом – порноканалів немає, – і ми знову запихаємося в авто. На поворотах долівкою перекочуються порожні банки з-під пива й лопотять на протязі путівники. Берліном, очевидно, можна їздити кілька днів поспіль, і пейзаж не видаватиметься знайомим. Місто так щедро заповнене будівельними риштуваннями, що можна припустити, як місцеве населення щоранку виходить зі своїх будинків і заскочено не впізнає пейзажу, який устиг змінитися дослівно за одну ніч. Берлін скидається на юну особу чоловічої статі, такого собі петеушника, котрий недавно почав палити й мастурбувати, від чого його голос зазнає щоденних трансформацій (від паління, мається на увазі), та й узагалі він щодня витягується на додатковий міліметр, виростаючи із затяганої шкільної форми. Я люблю міста, де багато будують. Там є робота для всіх. Навіть для турків.

У буфеті концертної зали алкоголь відчутно дорожчий, до того ж утворюється черга, очевидно, з меломанів. Але ми встигаємо вихилити по пиву й, реагуючи на енергійні заклики Сільві, йдемо шукати свої місця. Публіка не віщує нічого доброго.

Сцену розташовано внизу, посеред зали, згори зі стелі звисає кілька десятків мікрофонів, як душові крани в загальній лазні, Сільві каже, що тут дуже добра акустика, одна з найкращих зал в Європі, й саме тут треба слухати атональну музику. І новий джаз – додаю я, і Сільві погоджується.

Неквапно почали виходити музиканти. Дехто був у джинсах, дехто у светрах, у спортивних костюмах не було нікого, і на тому спасибі. Останньою вийшла диригентка. Жінка. Це був добрий знак. Попереду передбачалася пауза, але спочатку треба було вислухати хвилин сорок забойного атонального саунду, Сільві справді зналася на такій музиці, вона вся напружилась і вистукувала пальцями по невидимій клавіатурі. Їй простіше – вона піаністка. Але народ переважно варився, праворуч від мене мужик просто заснув, чесне слово, під час атональних пауз його сопіння рельєфно проступало в загальній тиші. Акустика все-таки.

Поночі ми знову опиняємось на дощовій вулиці. Після концерту одна меломанка встигає попередити нас, що насправді фестиваль іще не скінчився, що остання акція (вона так і сказала – «акція») саме починається в залах очікування колишнього Гамбурзького вокзалу, який нині переробили під великий культурний центр, хуйнули туди купу

бабок, тепер забавляються там, як собі хочуть, тому, якщо ми справжні меломани, то просто мусимо туди поїхати, вибору в нас знову немає, сама вона, на жаль, поїхати не може, бо має проблеми зі сном і в цей час повинна приймати снодійне, – для чогось розповідає вона, і враження таке, що своє снодійне вона вже прийняла і ним не обмежилася. Вокзал там – показує вона рукою кудись у дощ і махає нам на прощання тією ж таки рукою. Можливо, ми їй уже снимосся.

Гашпер знову сідає за кермо і відчайдушно викручує його в пошуках Гамбурзького вокзалу. Неподалік Бранденбурзьких воріт, якраз під болотяного кольору російським Т-34 стоїть чувак із дипломатом. Гашпер пригальмовує біля нього й висовується у вікно. «Мен, – питає, – не підкажеш, де тут Гамбурзький вокзал?» Чувак активізується. «Вам треба завернути за Райхстаг, – відказує, – проїхати повз парк, потім через міст і праворуч, там за дві автобусні зупинки навпаки, себто ліворуч, а далі вже складніше, там я пояснити не можу». «Давай, поїхали з нами, – пропонує Гашпер, – покажеш, а потім ми тебе привеземо назад». – «Ні, не можу, – чувак притискає до грудей дипломата, – чекаю на друга». – «Він у тебе що – танкіст?» – питається Гашпер, очевидно, щоби підтримати розмову. Чувак

Кінець
безкоштовного
уривку.
Щоби
читати
далі,
придбайте,
будь
ласка,

повну
версію
книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ